

Parasosyal Etkileşim Kuramı Bağlamında Benlik Saygısı ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri (K-pop Hayranları Üzerine Bir Çalışma)

Self Esteem and Five Factor Personality Traits in the Context of Parasocial Interaction Theory (A Study on K-pop Fans)

Feride BOĞAZKESEN*
Sude YİĞİT**
Meryem Berrin BULUT***

Öne Çıkanlar:

- Parasosyal etkileşim ile duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.
- Yaş, parasosyal etkileşimi negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır.
- Literatürde Parasosyal Etkileşim Kuramı kapsamında K-pop hayranları üzerine yapılan nicel araştırmaların sınırlı sayıda olması dolayısıyla mevcut çalışma, literatürdeki boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacaktır.

Öz: Güney Kore’de ortaya çıkan K-pop grupları sosyal medyayı ciddi anlamda etkilemiştir. Türkiye’de de bu grupların özellikle ergenler ve üniversite öğrencileri üzerinde önemli bir etkiye sahip oldukları belirtilebilir. Bu araştırma ile, K-pop’a olan bağlılığın yordayıcıları olarak benlik saygısı ve kişilik özelliklerini, parasosyal etkileşim kuramı çerçevesinde incelemek hedeflenmiştir. Çalışmanın örneklemini Türkiye’deki K-pop takipçisi 18 yaş ve üzeri 623 kadından oluşmaktadır. Çalışmanın verilerini toplamak amacıyla Parasosyal Etkileşim Ölçeği, Benlik Saygısı Ölçeği, Beş Faktör Kişilik Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın verileri nicel analiz teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Korelasyon analizi sonucunda parasosyal etkileşim ile duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Hiyerarşik regresyon analiziyle ilk aşamada modele alınan yaş, ikinci aşamada modele alınan deneyime açıklık ve duygusal dengesizlik parasosyal etkileşimi anlamlı olarak yordamaktadır. Bu durumda hem deneyime açıklık hem de duygusal dengesizlik parasosyal etkileşimi pozitif yönde anlamlı olarak etkilemektedir. Elde edilen bulgular, parasosyal etkileşim literatürü temelinde tartışılmış, uygulama alanına ve akademiye öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: K-pop, benlik saygısı, parasosyal etkileşim, kişilik özellikleri.

Highlights:

- Significant positive relationships were found between parasocial interaction and neuroticism and openness to experience.
- Age negatively predicts parasocial interaction.
- Due to the limited number of quantitative studies on K-pop fans within the scope of Parasocial Interaction Theory in the literature, the current study will contribute to filling the gap in the literature.

* Psikolog, Ankara, f.bogazkesen16@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3339-3125

** Psikolog, Sivas, sudeyigit462@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3548-946X

*** Doç. Dr. Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Adana, tekemeryemberrin@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8476-8700

Abstract: K-pop groups that emerged in South Korea have had a significant impact on social media. In Turkey, it can be stated that these groups have a significant impact especially on adolescents and university students. This study aims to examine self-esteem and personality traits as predictors of engagement to K-pop within the framework of parasocial interaction theory. The sample of the study consists of 623 women aged 18 and over who are K-pop followers in Turkey. Parasocial Interaction Scale, Self-Esteem Scale, Five Factor Personality Scale and Demographic Information Form were used to collect the data. Data were analyzed with the help of quantitative analysis techniques. As a result of the correlation analysis, positive and significant relationships were found between parasocial interaction and neuroticism and openness to experience. With hierarchical regression analysis, age, which was included in the model in the first stage, openness to experience and neuroticism, which were included in the model in the second stage, significantly predicted parasocial interaction. In this case, both openness to experience and neuroticism have a significant positive effect on parasocial interaction. The findings were discussed on the basis of parasocial interaction literature and suggestions were presented to the field of practice and academia.

Keywords: K-pop, parasocial interaction, self esteem, personality traits.

Summary: “Hallyu”, also known as the Korean wave, that developed in the South Korean culture, initially appeared as K-drama, but later became widespread with its music. By actively using social media accounts, K-pop groups have seriously influenced social media by keeping their interactions with their fans tight and have managed to reach a fan base all over the world. In our country, it can be stated that they have a significant impact especially on adolescents and university students. The aim of this study is to examine self-esteem and personality traits as predictors of K-pop engagement in the context of parasocial interaction theory. The study also examined the relationships between parasocial interaction, self-esteem and personality traits. The sample consists of individuals aged 18 and over who follow K-pop in Türkiye by convenience and snowball sampling method. Accordingly, 639 women voluntarily participated in the study. The mean age of the participants was 20.35 and the standard deviation based on age was 3.67 (age range 18-53). Parasocial Interaction Scale, Self-Esteem Scale, Five Factor Personality Scale and demographic information form were used to collect the data. Data were analyzed using correlation analysis and hierarchical regression analysis. As a result of Pearson correlation analysis, no significant relationship was found between parasocial interaction and self-esteem, while a significant positive relationship was found between parasocial interaction and neuroticism. In the hierarchical regression analysis, participants’ age was included as control variable. As a result of the analysis, in the first stage, age, and in the second stage, in addition to age, openness to experience and neuroticism significantly predicted parasocial interaction. Accordingly, it can be stated that as both openness to experience and neuroticism increase, parasocial interaction increases. In the light of the findings, the reason for the lack of a significant relationship between parasocial interaction and self-esteem may be that the participants did not express their true thoughts with their responses to the items. In addition, they may have tried to show a better / positive way against negative attitudes. In the studies conducted on the subject, it was seen that there were various findings in the literature. Idols focus on issues such as pressure, bullying, finding identity, loneliness and lovelessness in their songs. This allows the fans who listen to the songs to feel that they have similar problems with the idols and feel that they belong to that group. The practice of fans in a specific K-pop group addressing each other with unique names strengthens their sense of belonging. In addition to this, in a qualitative study, the fact that the fans said “I get away from the troubles in daily life when I listen to K-Pop” can be stated that fans turn to parasocial interaction in order to escape from the troubles they cannot solve in their daily lives and to suppress their emotions. This may be related to the fact that individuals with high neuroticism have difficulty in coping with their emotions, have doubts, have low self-confidence, experience their emotions at extremes and are depressed. People who are open to experience may be individuals who have unique thoughts, have unconventional attitudes, like to travel, have high imagination, are interested in art, are brave, have a sense of curiosity, and like to interact with different cultures. Another finding is that commitment to character decreases with increasing age. In other words, as age increases, parasocial interaction scores decrease. In addition to the limited number of studies on parasocial interaction, the lack of a quantitative study examining K-pop within the scope of parasocial interaction will fill the gap in the

literature. The fact that only female participants were included in the study is seen as a limitation. In future studies, researchers can plan a new study by including male fans.

Giriş

Güney Kore kültürü içerisinde gelişen ve ülke sınırları dışına çıkarak popülerleşen “Hallyu” Kore dalgası olarak da adlandırılmaktadır. Kore dalgası, ilk defa Çin medyası tarafından gençlerin Kore kültürüne olan hayranlığını ifade etmek amacı ile ortaya atılmıştır (Kim 2013). Yerel halkın izlemesi için yapılan Kore televizyon dizileri Kore dalgasının uluslararası düzeyde hayranlık uyandırmasında büyük bir etkiye sahiptir (Kim 2013). İlk önce Çin ve Japonya’da başlayarak dünyanın farklı bölgelerinde evrensel boyuta ulaşan (Keskin & Binark 2021) Kore dalgasının ilk olarak Kore-drama daha sonra Kore-pop (K-pop) şeklinde karşımıza çıktığı belirtilebilir (Kim 2013). Güney Kore’de ilk zamanlarda K-pop terimi yerine pop müzik anlamına gelen ‘gayo’ terimi kullanılmıştır. Son zamanlarda ise batı kültürüne atıfta bulunarak pop teriminin başına kendi ülkelerinin baş harfini getirerek K-pop’u kullanmaya başlamışlardır (Korea.net, t.y.). Böylece diğer ülkelerdeki popüler müziğe ayak uydurmuşlardır. K-pop’un tekno, rock, hip-hop, pop baladları vb. türleri içine alan 21. yüzyıl müzik türü olduğu söylenebilir (Korea.net, t.y.). Psy’nin çıkardığı Gangnam Style isimli K-pop şarkısı Kore dalgasını dünya genelinde daha görünür hâle getirmiştir (Kim 2013). Kore dalgası başlarda Kore dizileri ve filmleri ile karşımıza çıkarken sonrasında müzik kültürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kore dalgasının dünyaya yayılması aşamalı olarak gerçekleşmiştir. İlk olarak Çin ve Japonya’ya (Boman 2020), daha sonra Amerika, Avrupa ve Orta Doğu’ya (Zhao 2021) yayılmıştır. Kore Savaşı ve Uluslararası Para Fonu (IMF) krizleri gibi olaylar sebebiyle Kore hükümeti, Kore dalgasını ticari amaçlı olarak desteklemiştir. K-pop, televizyon programlarında konserler, şarkıcılarla röportajlar ve müzik kliplerinin yayınlanmasıyla popülerlik kazanmıştır. Sosyal medya kullanımının artmasıyla beraber Kore dalgasının yayılması hız kazanmıştır. Aktif olarak sosyal medya kullanan K-pop grupları, yoğun bir hayran kitlesine sahiptirler (Keskin 2022b). K-pop’un bu denli yaygınlaşmasındaki sebeplerden biri şarkı sözlerinin her kesimden insana hitap etmesidir. Popüler hâle gelmesine etki eden nedenlerden biri de K-pop gruplarında bulunan şarkıcıların medya önünde saygılı konuşmaları, ajanslarla iş birliği içerisinde çalışmalarını ve büyük çapta müzik şölenleri düzenlemeleridir (İriyari 2022).

K-pop’ta grup üyeleri ya sadece erkek ya da sadece kadınlardan oluşmaktadır. Grupta yer alan her şarkıcı ‘idol’ olarak ifade edilmektedir. Gruplar genellikle 4-7 kişiden oluşurken bazı grupların 11-12 kişiye kadar çıktığı görülmektedir. Güney Kore’de aktif olan 150’den fazla K-pop grubu vardır. Bunlardan bazıları BTS, BLACKPINK, TWICE, EXO, ITZY, STRAY KIDS olarak sıralanabilir (Korea.net, t.y.). K-pop grupları, Türkiye’de özellikle ergenler arasında popülerlik kazanmıştır (Aksoy 2023; Karaman & Özmen 2023). Ayrıca, ülkemizde K-pop grupları üzerine yapılan araştırmalar son yıllarda önemli bir artış göstermektedir (Duran 2024; Tanışık 2023).

Parasosyal Etkileşim

Parasosyal etkileşim “*Pseudo-Gemeinschaft*” kavramından türetilmiştir. Kelimenin anlamı, seyirci ve medya karakterinin sahte arkadaşlığıdır (Bedek 2021). Parasosyal etkileşim kuramı ilk kez Horton ve Wohl tarafından 1956 yılında ortaya konmuştur. Horton ve Wohl kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle insanların medyadaki karakterlerle aralarındaki bağın geliştiğini öne sürmüşlerdir. Aynı zamanda, oluşan bu bağın izleyiciden medya karakterine doğru tek yönlü olduğunu belirtmişlerdir (akt. Sözen 2014, 15). Nordlund’a (1978) göre birey, birincil ihtiyaçları

belirli bir oranda karşılanmadığı zaman bu ihtiyaçların karşılanması için parasosyal etkileşime girmektedir (akt. Karataş 2022, 12). Bu şekilde birey, medya karakteriyle olan iletişimini sosyal etkileşim yerine koyabilmektedir (Karataş 2022). K-pop bağlamında izleyicilerin medyadaki karakterleri, rol yaptıklarını göz önüne almadan, gerçeklikten ayırt edememeleri, karakterlere yakınlık duymaları ve karakterleri aileden biri gibi görmeleri parasosyal etkileşim kapsamında ele alınabilir. Ülkemizden buna güzel bir örnek “Kurtlar Vadisi” dizisindeki “Çakır” karakterinin ölümünden sonra Türkiye’nin birçok yerinde gıyaben cenaze namazı kılınması ve ölüm yıldönümünde aynı karakter için lokma dağıtılmasıdır. Parasosyal etkileşim, kişinin medya karakterini izlediğinde kendisiyle ilgilenildiğini hissetmesine yol açmaktadır (Sözen 2014; Ata 2022). Bu kapsamda, hayranların, idollerin canlı yayını kendileri için açtıklarını düşünmeleri de parasosyal etkileşim olarak tanımlanabilir.

Yapılan çalışmalar parasosyal etkileşimin ortaya çıkması için medya karakteriyle kurulan ilişkinin/yakınlığın kısa süreli takipten ziyade uzun süreli olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bununla beraber çalışmalar sadece görsel medyayla değil aynı zamanda radyo, şiir, tiyatro ve düz yazılarla da parasosyal etkileşimin oluşabileceğini göstermektedir (Aksakal 2021; Güner 2021). Medya karakterinin jestlerini, mimiklerini, davranışlarını, konuşma biçimini ve ses tonunu gözlemleyebilmesi sayesinde daha fazla samimiyet oluşturmaya başlayan izleyici, medya karakterini ne kadar yakın çekime alırsa veya izleyicinin hayal gücüyle ne kadar bağdaştırabilirse duyulan yakınlık da o kadar artmaktadır. Bu bağlamda, K-pop düşünüldüğünde, sosyal medyanın yaygın kullanımının, hayran sayfalarında kişilerin hayal gücüyle oluşturduğu düzenlemelerin (editlerin) ve hayranların bir araya gelerek idollerleriyle ilgili fotoğraflar, hediyeler ve kartlar paylaşmasının, hem hayranlığı hem de parasosyal etkileşimi artırdığı söylenebilir (Güner 2021; Keskin 2020a).

İdollerin hareketli ve renkli dans koreografileri, giyim tarzları, sahne tavırları, sahne performanslarına önem vermeleri, şarkıların anlamları insanların dikkatini çekmektedir. Kapsamlı bir eğitim programı ve stajyerlik döneminden sonra çıkış yapan idoller, sosyal medyayı kullanarak (örn., Vlive ve YouTube) hayran kitleleriyle sürekli iletişim hâlinde olurlar. Böylece hayranlarla daha fazla yakınlık sağlanmış olur. Bu durum hem K-pop’un popülerliğinin devamlılığını sağlamakta (Korea.net, t.y.) hem de hayranlar ve idoller arasında parasosyal bir etkileşimin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Benlik Saygısı

Bireyin sahip olduğu duygu, düşünce ve inançlarını olduğu gibi kabul edip benimsemesi olan benlik saygısı kavramı ‘öz değer, kendilik algılayışı, benlik tasarımı, öz kavramı, kendine güven duygusu’ terimleri ile de ele alınabilmektedir (Rosenberg 1965; akt. Yiğit 2011, 87). Benlik saygısı bireyin topluma uyumunu etkilemektedir. Yüksek benlik saygısına sahip birey başarılı, kendinden emin, hatalarını kabul edip bu durum karşısında neler yapması gerektiğini bilen ve zorlukların üstesinden gelebilen; düşük benlik saygısına sahip birey ise güven problemi olan, başarıya inancı zayıf olan biridir (Coopersmith 1967; akt. Yiğit 2011, 87). Rosenberg (2015), sahip olduğu başarılarından dolayı kendisini diğer insanlardan üstün görmeyen ya da yanlışları için kendisini aşağılamayan, kendisine saygı duyan bireyin benlik saygısının yüksek; kendisine saygısı olmayan, aşağılık kompleksi içinde bulunan bireylerin benlik saygısının ise düşük olduğunu belirtmektedir.

Aksakal (2021) çalışmasında parasosyal etkileşim ile benlik saygısı arasında ters yönde anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Bu bağlamda K-pop’u takip eden kişilerin düşüncelerini idolle özdeşleştirmeleri ve idolün düşüncelerini fazlasıyla benimsemeleri, zamanla kişinin kendine olan

saygısında azalma oluşturabilecektir. Bu bireyler, duygularının dışavurumunu bu şekilde gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Yapılan bazı çalışmalarda (Aksakal 2021; Derrick vd. 2009) parasosyal etkileşim arttıkça ideal benlik ve sahip olunan benlik arasındaki fark artmakta ve bunun sonucunda benlik saygısı düşmektedir. Parasosyal etkileşim ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü ilişkilerin tespit edildiği araştırma bulguları (bk. Khan vd. 2023) da bulunmaktadır. Parasosyal etkileşim ile satın alma niyeti arasındaki ilişkide benlik saygısının düzenleyici rolü olduğunu tespit eden araştırma (Bi & Zhang 2022) sonuçlarına da rastlamak mümkündür. Mevcut çalışmada ise parasosyal etkileşim kuramı bağlamında parasosyal etkileşim ile benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler beklenmektedir.

Kişilik Özellikleri

Kişilik, bireyi diğerlerinden ayıran tutarlı davranışlar ve bireyin bu davranışları nasıl gerçekleştireceği konusunda iç dünyasında gelişen duygusal, bilişsel ve güdüsel süreçlerdir (Burger 2006). Kişiliğin temel özelliklerinden biri davranışların tutarlı olmasıdır. Bireyin belli bir durumda gösterdiği tepkiyi diğerleri için de aynı şekilde göstermesi gerekir. Örneğin toplantılarına, buluşmalarına zamanında giden, dakik olan birinin başka bir zamanda da dakik olması beklenir (Burger 2006). Kişiliği açıklamak için farklı kuramsal yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlardan biri de “Özellik Yaklaşımı”dır. Özellik Yaklaşımı ile bireylerin davranışları ve duygusal tepkileri, belirli kişilik özellikleriyle ilişkilendirilerek kişilik açıklanmaya çalışılır (Costa & McCrae 1992). Özellikler, beş faktör (Big Five) altında ele alınır: Uyumluluk, duygusal dengesizlik, dışadönüklük, deneyime açıklık ve sorumluluk. Bu faktörler, bireylerin kişilik özelliklerini anlamada yaygın olarak kullanılan bir çerçeve sunar (McCrae & Costa 1987). Beş faktörden biri olan *uyumluluk* faktöründen yüksek puan alınması kişinin yardım sever, eli açık, sakin, affedici, açık sözlü, cana yakın olduğunu gösterirken düşük puan alınması güvenilmez, inatçı, kin tutan, rekabete daha yatkın, sinirli olduğunu gösterir (Aslan Nergiz 2020; Biçer 2022). Parasosyal etkileşim bağlamında uyumluluk puanları yüksek olan kişilerin daha samimi ve gerçek ilişkiler aramaları sebebiyle parasosyal etkileşime girme ihtimallerinin daha düşük olduğu düşünülmektedir (Şeker 2018). *Duygusal dengesizlik* faktöründen alınan yüksek puan tedirgin, kuşkulu, endişeli, gergin, kendine acıyan ve duygusal kişileri ifade ederken düşük puan ise baskı altında sakin kalabilen, özgüven sahibi ve kolay sinirlenmeyen kişileri belirtmektedir (Kan 2018; Aslan Nergiz 2020). *Duygusal dengesizlik* puanı yüksek olan bireyler düşük puanlılara göre daha çok parasosyal etkileşim kurmaktadırlar (Şeker 2018). *Dışa dönüklük* faktöründen yüksek puan alan kişiler insanlarla bir arada bulunmaktan hoşlanan, sosyal, işbirlikçi olarak tanımlanırken düşük puana sahip kişiler asosyal, sessiz ve diğer kişilerle mesafeli olarak tanımlanmaktadır. *Dışa dönüklükte* dikkat edilmesi gereken nokta kişilerin yalnız kalmayı tercih etme ihtimalleri, sosyal kaygılarının olmayabileceği ve mutsuz kişiler olarak adlandırılmamaları gerektiğidir (Biçer 2022; Coon & Mitterer 2010). *Dışadönüklük* özelliği belirgin olan insanlar; aktif, girişken, heyecan verici işlerle meşgul olan, kendine güvenen, neşeli, ilgili, konuşkan, eğlenceyi seven, şefkatli ve samimi özellikler sergilemektedirler (Burger 2006). *Dışadönüklük*, parasosyal etkileşim kuramı çerçevesinde ele alındığında, dışadönük kişilerin sosyal destek ihtiyaçlarını etraflarındaki insanlardan karşıladıkları için parasosyal etkileşim kurma olasılıklarının daha düşük olduğu düşünülmektedir. Buna karşılık, içedönük bireyler, sosyal çevrelerinin baskılarından uzaklaşmak ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla parasosyal etkileşimlere yönelme eğiliminde olabilirler (Şeker 2018). *Deneyime açıklık* faktöründen yüksek puan alan bireyler, yeni fikirlere açık, yaratıcı ve sanata ilgi duyan kişiler olarak tanımlanırken; düşük puan alanlar ise daha sabit fikirli, geleneksel ve yeniliklere kapalı bireyler olarak nitelendirilir (Biçer 2022; Kan 2018). *Deneyime açıklık* temelinde parasosyal etkileşim kuramı

bağlamında farklı görüşler mevcuttur. Ingram ve Luckett (2019), deneyime açıklığın parasosyal etkileşimi olumlu olarak yordadığını raporlamakta iken Tsay ve Bodine (2012) deneyime açıklık ile parasosyal etkileşim arasında olumsuz yönde bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. *Sorumluluk* faktöründe yüksek puan alanlar düzenli, tedbirli, hırslı ve hedef odaklı kişilerdir. Düşük puan alanların ise plansız, dikkati kolay dağılan ve dürtüsel hareket eden kişiler oldukları düşünülmektedir (Kan 2018). Sorumluluk faktörünün medya tüketimi konusunda net bir bilgi sağlamadığı da ifade edilmektedir (Şeker 2018). Bu, sorumluluk düzeyi yüksek bireylerin medya tüketim alışkanlıklarının belirli bir desen izleyip izlemediğine dair kesin bir ilişki kurmanın zor olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, K-pop hayranlarında parasosyal etkileşimin yordayıcılarını incelemektir. Ayrıca, parasosyal etkileşim ile benlik saygısı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler de araştırılmıştır. Bu kapsamda beş faktör kişilik özellikleri ile Parasosyal etkileşim arasında anlamlı ilişkiler beklenmektedir.

Araştırmanın Önemi

K-pop grupları sosyal medyada sürekli kendileri ile ilgili paylaşımlarda bulunurken aynı zamanda hayran kitleleri ile etkileşim içerisine girmektedirler. Hayranların grup üyeleri ile girdikleri bu etkileşim sonucu gruba olan ilgileri ve hayranlık seviyeleri giderek artmaktadır. Bireyi sosyal hayattaki stres ve yalnızlıktan uzak tutabilen K-pop grupları, hayranlarının hayatlarındaki zorlukları atlatmalarına da yardım edebilmektedirler (Keskin 2022a). Hayranlar, sosyal medyada fan grupları oluşturarak birbirleri ile hem sosyal medya üzerinden hem de yüz yüze görüşmelerle etkileşim içine girmektedirler.

Keskin ve Binark (2021), Özkaya (2020) ve Ünlü (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda, genç hayranların sosyal medya aracılığıyla idollerini takip etmeleri, onlar adına düzenlenen kampanyalarla bağış toplama faaliyetlerinde bulunmaları ve K-pop dinleme sebepleri arasında grupları kendilerine yakın hissetmelerini belirtmeleri, K-pop'un günümüzde gençler için taşıdığı önemi açıkça ortaya koymaktadır.

K-pop hayranları üzerinde gerçekleştirilen çalışmaların büyük çoğunluğunun nitel olması ve hayran kitlesinin psikolojik açıdan nicel araştırma yöntemleriyle sınırlı bir şekilde incelenmiş olması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Nicel araştırma, verilerin sayısal olarak ifade edilip analiz edilmesi yoluyla sosyal, davranışsal veya doğal olayların nedenlerini ve sonuçlarını anlamayı amaçlar. Bu tür araştırmalarda elde edilen veriler, istatistiksel analizler kullanılarak detaylı bir şekilde incelenir (Taherdoost 2022). Yapılan bu çalışma, K-pop hayranlarının benlik saygılarının ve kişilik özelliklerinin nicel yöntemlerle ölçülmesiyle literatürde bulunan çalışmalardan farklılık göstermektedir. K-pop hayranlarının benlik saygısı ve kişilik özellikleri ile parasosyal etkileşim kavramının incelenmiş olmasının literatüre önemli bir katkı sunması beklenmektedir.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni Türkiye'de K-pop takipçisi olan kadınlardan oluşmaktadır. Örneklem, araştırmacının çevresinden kolaylıkla ulaşabildiği kadın katılımcıları seçmesiyle, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, ulaşılan katılımcıların kendi çevrelerine ulaşmasıyla oluşturulan zincirleme örneklem grubu ile kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Kılıç 2013). Kartopu örnekleme yönteminin kullanılma sebebi, K-pop'u takip eden kişilerin sosyal medya aracılığıyla birbirlerine daha kolay ulaşabilmeleridir. Bu yöntemlerle

Türkiye’de K-pop takipçisi olan 18 yaş ve üstünde 719 katılımcıya ulaşılmıştır. Örneklem grubuna X, Instagram ve WhatsApp üzerinden ulaşılmıştır. 68 katılımcı 18 yaşın altında olması sebebiyle, 9 erkek katılımcı evrene genellenememesi sebebiyle analize dâhil edilmemiştir. Elde bulunan 642 katılımcıdan da z-değeri -3 ile +3 dışında kalan 18 kişi (Moore vd. 2016) uç değer analizinde; Mahalonobis uzaklık değeri (Tabachnick ve Fidell, 2019) incelemesi sonucunda ise 1 kişi örneklemden çıkarılmıştır. K-pop grubu hayran kitlesinin büyük çoğunluğunu genç kadınlar oluşturduğu için (Keskin 2020b), bu çalışmada örnekleme sadece kadın katılımcılar dâhil edilmiştir. G*Power kullanılarak yapılan analiz sonucunda 0,20 etki büyüklüğü, %95 güvenirlilik ve 0,80 güç değeri ile minimum 75 katılımcıya ulaşılması gerektiği tespit edilmiştir. Bu hesaplama göre çalışmadaki katılımcı sayısının (N=623) yeterli olduğu belirtilebilir. Katılımcıların yaş ortalaması 20.35 ve yaşa bağlı standart sapma değeri 3.68’dir (Yaş aralığı 18-53). Katılımcıların en çok takip ettikleri K-pop grupları şu şekilde sıralanabilir: Stray Kids, BTS, Tomorrow X Together, Blackpink ve Itzy. Bunun yanında diğer K-pop gruplarını takip ettiğini belirten katılımcılar da bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Beş faktör kişilik ölçeği: Ölçek Benet-Martinez ve John (1998) tarafından geliştirilmiş; Sümer ve Sümer (2005) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Sümer ve Sümer’in (2005) yaptığı çalışmada Cronbach alfa değerleri 0,64 ve 0,77 arasında bulunmuştur. Ölçekte beşli Likert tipi bir derecelendirme kullanılmaktadır. Buna göre “1: hiç katılmıyorum, 2: çok az katılıyorum, 3: biraz katılıyorum, 4: oldukça katılıyorum ve 5: çok fazla katılıyorum” şeklindedir. Toplam 44 maddeden oluşan ölçekte beş faktör (duygusal dengesizlik, dışadönüklük, deneyime açıklık, uyumluluk, sorumluluk) bulunmaktadır. Ölçekten örnek maddeler şu şekilde sıralanabilir: “*Konuşkan biriyim.*”, “*Bir işi tam yaparım.*”, “*Başkalarının hatasını bulmaya yatkınım.*”, “*Pek çok şeyi merak ederim.*” ve “*Karamsar, hüzünlü biriyim.*”. Ölçeğin her bir faktöründen alınan yüksek puan kişinin o özelliğe sahip olduğunu gösterir. Mevcut çalışmada ölçeğin faktörlerinin iç tutarlılık katsayıları: deneyim açıklık 0,82; sorumluluk 0,84; dışadönüklük 0,91; uyumluluk 0,77 ve duygusal dengesizlik 0,82 olarak bulunmuştur.

Rosenberg benlik saygısı ölçeği: Ölçek Rosenberg (1965) tarafından kişilerin kendilerine olan saygılarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Çuhardoğlu (1986) tarafından Türk kültürüne uyarlama çalışmaları gerçekleştirilen ölçekte dördümlü Likert tipi (çok yanlış:1, yanlış:2, doğru:3 ve çok doğru:4) bir derecelendirme kullanılmıştır. Örnek madde olarak “*Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.*” ve “*Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.*” verilebilir. Ölçekten alınan puanın yüksekliği benlik saygısının yüksek olduğunu göstermektedir. Çuhardoğlu (1986) tarafından ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,71 olarak raporlanmıştır. Mevcut çalışmada ölçeğin güvenirlilik katsayısı 0,93 olarak tespit edilmiştir.

Parasosyal etkileşim ölçeği: Parasosyalliği ölçmek amacıyla Rubin ve Perse (1987) tarafından geliştirilmiştir. Türk kültürüne uyarlama çalışması Arda (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin değerlendirilmesinde beşli Likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. Buna göre “1: kesinlikle katılmıyorum, 2: katılıyorum, 3: kararsızım, 4: katılıyorum ve 5: kesinlikle katılıyorum” şeklindedir. Ölçek 14 maddeden oluşmaktadır. Alınan yüksek puan parasosyal etkileşimin yüksek olduğunu gösterir. Ölçek maddeleri K-pop’a göre düzenlenmiştir (bk. Tablo 1). Düzenlenen ölçek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Ölçeğin güvenirlilik katsayısı Arda (2006) tarafından 0,93 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada güvenirlilik katsayısı 0,91 olarak raporlanmıştır. Mevcut çalışma için uyarlanan ölçek aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Kişisel bilgi formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan bu formda yaş ve cinsiyete ek olarak

hangi K-pop grubunun takip edildiği sorusu bulunmaktadır.

Tablo 1. Parasosyal Etkileşim Ölçeğinin K-Pop'a Uyarlanması.

<i>Parasosyal Etkileşim Ölçeğinin Orijinal Hâli</i>	<i>Parasosyal Etkileşim Ölçeğinin K-pop'a göre Uyarlanmış Hâli</i>
Dizideki en sevdiğim karakter bir hata yaptığında veya başından olumsuz olaylar geçtiğinde onun adına üzülüyorum.	En sevdiğim idol bir hata yaptığında veya başından olumsuz olaylar geçtiğinde onun adına üzülüyorum.
Düşüncelerimi onun söyledikleri ile karşılaştırmaktan hoşlanıyorum.	Düşüncelerimi onun söyledikleri ile karşılaştırmaktan hoşlanıyorum.
Dizideki en sevdiğim karakter sanki arkadaşlarımlaymışım gibi kendimi rahat hissetmemi sağlıyor.	En sevdiğim idol sanki arkadaşlarımlaymışım gibi kendimi rahat hissetmemi sağlıyor.
Onu doğal, ayakları yere basan bir kişi olarak görüyorum.	Onu doğal, ayakları yere basan bir kişi olarak görüyorum.
En sevdiğim karakterin sesini duymak hoşuma gidiyor.	En sevdiğim idolün sesini duymak hoşuma gidiyor.
Dizinin gösterildiği zamanlarda en sevdiğim karakter bana adeta can yoldaşı oluyor.	K-pop'u takip ettiğim zamanlarda idolüm adeta bana can yoldaşı oluyor.
Onu görmek için bir sonraki bölümü ipe çekiyorum.	İdolümü görmek için bir sonraki performansını ipe çekiyorum.
Onunla şahsen tanışmak isterdim.	Onunla şahsen tanışmak isterdim.
Onu sanki eski bir arkadaşım gibi iyi tanıyorum.	Onu sanki eski bir arkadaşım gibi iyi tanıyorum.
Onu çekici buluyorum.	Onu çekici buluyorum.
Bir gazetede veya dergide onunla ilgili bir haber çıksa okurum.	Bir gazetede veya dergide onunla ilgili bir haber çıksa okurum.
Dizideki en sevdiğim karakter başka bir televizyon programına çıksa o programı izlerim.	İdolüm bir televizyon programına çıksa o programı izlerim.
Diziyi izlerken bazen onun yaptıkları veya söyledikleri üzerine sesli olarak yorum yapıyorum.	İdolümü izlerken bazen onun yaptıkları veya söyledikleri üzerine sesli olarak yorum yapıyorum.
En sevdiğim karakter bazı kararlar vermemde bana yardımcı olup yol gösteriyor.	En sevdiğim idol bazı kararlar vermemde bana yardımcı olup yol gösteriyor.

İşlem ve Analiz

Veriler toplanmadan önce etik kurul izni alınmıştır. Çevrim içi olarak toplanan verilerde Google Forms kullanılmıştır. Ölçekler ve form şu sırayla katılımcılara sunulmuştur: demografik bilgi formu, benlik saygısı ölçeği, beş faktör kişilik ölçeği ve parasosyal etkileşim ölçeği. Ölçeklerin uygulanmasından önce katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formunu dikkatli bir şekilde okumaları istenmiştir. Bu formda, araştırmanın konusu, araştırmaya katılımın gönüllük esasına göre olduğu, formu tamamlama süresinin 10-12 dk. olacağı, gizlilik koşullarının bilgisi ve katılımcıların araştırma sonucu hakkında bilgi almak istemeleri durumunda iletişim kurabilecekleri kişinin iletişim bilgisi bulunmaktadır. Katılımcılara Instagram, WhatsApp ve X platformlarından ulaşılmıştır. Veriler 2022 yılı Temmuz-Ağustos aylarında toplanmıştır.

Araştırmanın verileri belirli bir zaman diliminde toplandığı için araştırma kesitsel niteliktedir. Değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak için korelasyon analizi ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini incelemek için ise hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programının 25'inci sürümü kullanılmıştır. İlk olarak

elde edilen verilerin parametrik test varsayımlarını karşılayıp karşılamadıkları incelenmiştir. Bu kapsamda normallik için basıklık ve çarpıklık değerleri (bu değerlerin -3 ile +3 arasında olması veri setinin normal dağıldığını göstermektedir) (Trochim ve Donnelly, 2006); varyansların homojenliği için ise Levene'nin homojenlik testi (Field, 2013) değerlendirilmiştir. Elde edilen değerlerin parametrik testleri kullanmak için yeterli düzeyde olduğu saptanmıştır.

Bulgular

Veriler üzerinde ilk olarak korelasyon analizi (bk. Tablo 2) ve sonrasında hiyerarşik regresyon analizi (bk. Tablo 3) uygulanmıştır.

Tablo 2. Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri ve Parasosyal Etkileşim için Betimsel İstatistik ve Korelasyon Katsayısı Değerleri.

Değişken	N	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık	1	2	3	4	5	6	7
1. Benlik Saygısı	623	2.99	.61	-.36	-.36	-						
2. Deneyime Açıklık	623	3.97	.58	-.42	-.25	.37*	-					
3. Sorumluluk	623	3.35	.70	-.25	-.49	.55*	.29*	-				
4. Dışa Dönüklük	623	3.11	.93	-.04	-.71	.55*	.39*	.36*	-			
5. Uyumluluk	623	3.95	.56	-.31	-.39	.35*	.28*	.38*	.32*	-		
6. Duygusal Dengesizlik	623	3.32	.76	-.21	-.30	-.63*	-.25*	-.40*	-.50*	-.28*	-	
7. Parasosyal Etkileşim	623	4.34	.55	-.74	-.16	-.04	.09*	-.03	-.02	-.00	.13*	-

* p<0.01

Yapılan korelasyon analizi sonucu parasosyal etkileşim ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki saptanamazken parasosyal etkileşim ile duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Hiyerarşik regresyon analizinde yaş değişkeni modele kontrol değişkeni olarak alınmıştır. Yaş değişkeninin kontrol değişkeni olarak ilk aşamada modele dahil edilmesinin nedeni, daha önce yapılan pek çok çalışmada yaş ile parasosyal etkileşim arasında anlamlı ilişkilerin bulunmasıdır. Örneğin, Şeker (2018) yaptığı çalışmada yaşın parasosyal etkileşim üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu raporlamıştır. Bu kapsamda, yaşın etkisi kontrol altına alınarak diğer değişkenlerin parasosyal etkileşim üzerindeki etkisi hakkında bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır. Regresyon analizi öncesinde VIF (varyans şişirme faktörü) incelenmiş ve Tablo 3'te de belirtildiği gibi tüm değişkenler için bu değer 3'ün altında bulunmuştur. Durbin-Watson değeri ise 1.907 olarak tespit edilmiştir. Bu değer de 2'nin altında olması kabul edilebilir sınırlarda olduğunu göstermektedir (Durbin ve Watson, 1992).

İlk aşamada yaş değişkeni kontrol değişkeni olarak modele alınmıştır. Yaş, parasosyal etkileşimi negatif yönde yordamaktadır. İkinci aşamada yaşa kişilik özellikleri ve benlik saygısı eklenerek parasosyal etkileşim üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığı incelenmiştir. Deneyime açıklık ve duygusal dengesizlik parasosyal etkileşimi pozitif yönde yordamaktadır. İkinci aşamada modele alınan yaş, deneyime açıklık ve duygusal dengesizlik parasosyal

etkileşimdeki varyansın %7'sini açıklamaktadır.

Tablo 3. Yaş, Benlik Saygısı ve Kişilik Özelliklerinin Parasosyal Etkileşim Üzerindeki Etkisine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Aşama	Değişken	R	R ²	Uyarlanmış R ²	B	t	p	VIF
1.Aşama		.22	.05	.05				
	Yaş				-.22	-5.62	.00	
2.Aşama		.28	.08	.07				
	Yaş				-.21	-5.35	.00	-
	Benlik Saygısı				.01	.225	.82	2.26
	Deneyime Açıklık				.11	2.58	.01	1.26
	Sorumluluk				.01	.26	.80	1.54
	Dışa Dönüklük				.01	.24	.81	1.63
	Uyumluluk				.03	.62	.54	1,25
	Duygusal Dengesizlik				.16	3.06	.00	1.76

Tartışma

Bu araştırmada Parasosyal Etkileşim Kuramı (Horton & Wohl 1956) çerçevesinde, K-pop'a olan bağlılığı yordayabileceği düşünülen benlik saygısı ve kişilik özelliklerinden deneyime açıklık, sorumluluk, dışa dönüklük, uyumluluk ile duygusal dengesizlik incelenmiştir. Parasosyal etkileşim ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamazken, parasosyal etkileşim ile duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Çalışmanın bulguları ayrıca, yaş, deneyime açıklık ve duygusal dengesizliğin parasosyal etkileşimi anlamlı olarak yordadığını göstermektedir. Yaş değişkeni, kişilik özellikleri modele eklendikten sonra da parasosyal etkileşimi yordamaya devam etmektedir.

Yapılan çalışmada, parasosyal etkileşim ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasının, katılımcıların anket maddelerine verdikleri yanıtların gerçek düşüncelerini tam olarak yansıtmamasından kaynaklanabileceği düşünülebilir. Bu bulgu aynı zamanda katılımcıların kendilerini olumlu / iyi bir şekilde göstermeye çalışıyor olabileceklerini düşündürmektedir. Aksakal (2021) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada benlik saygısı ile parasosyal etkileşim; Aygün'ün (2021) çalışmasında sosyal medya bağımlılığının alt boyutları ile benlik saygısı ve Sarıkoç'un (2021) yaptığı çalışmada sosyal medya bağımlılığı ve benlik saygısı arasında negatif yönlü anlamlı ilişkilerin tespit edilmesi bu çalışmanın bulgularından farklılık göstermektedir. Yapılan bu çalışmalarda sosyal medya bağımlılığı veya dizi karakterleriyle olan parasosyal etkileşim incelenmesine rağmen mevcut çalışmada bir pop grubuna yönelik parasosyal etkileşim incelenmiştir. Aynı zamanda, K-pop hayranları benlik saygılarını daha yüksek göstermeye çalışarak sosyal beğenilirlik kaygısı içinde maddeleri yanıtlamış olabilirler. Bu yüzden çalışmamızda anlamlı bir ilişki tespit edilememiş olabilir. Sarıkoç (2021) ve Aygün (2021), çalışmalarında sosyal medyaya bağımlı bireylerin, platformlarda sıkça karşılaştıkları idealize edilmiş görüntülerle kendilerini karşılaştırmaları sonucunda yetersizlik duygusu geliştirdiklerini ve bunun benlik saygılarında düşüşe neden olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan çalışmada bunlardan farklı olarak ilişki bulunmamasının sebebi, K-pop'un Türk kültüründen farklı bir kültüre ait olması olabilir. Chen (2016), bireylerin kendi kültürlerinden farklı bir kültüre

sahip olan idollerle özdeşim kurmaktan ziyade kendi kültürlerine ait olan idollerle özdeşim kurmalarının daha kolay olabileceğini raporlamıştır.

İdoller şarkılarında baskı, zorbalık, kimlik bulma, yalnızlık ve sevgisizlik gibi konulara yoğunlaşmaktadırlar. Bu durum, hayranların idollerleriyle bazı ortak duyguları paylaştıklarını düşünmelerine yol açabilir ve kendilerini kötü hissettikleri anlarda yalnız olmadıklarını fark etmelerini sağlayarak rahatlamalarına yardımcı olabilir. İdollerin hayran kitlelerini bir aile olarak görmeleri ve onlara özel isimler (örneğin Army, Blink, Once, Stay) vermeleri, hayranların kendilerini bu gruba ait hissetmelerine ve idollerleriyle daha güçlü bir bağ kurmalarına katkı sağlayabilir. Keskin'in (2022a) çalışmasında katılımcılara yönelik BTS'yi takip etme nedenlerine ilişkin ifadelerden '*BTS'yi dinlemek sosyal hayattaki sıkıntılarımı hafifletiyor.*' ifadesine büyük bir çoğunluğun katıldığı görülmektedir. Bu kapsamda, hayranların günlük hayatlarında çözemedikleri sıkıntılardan kaçmak ve duygularını bastırmak amacıyla parasosyal etkileşime yöneldikleri belirtilebilir. Bu durum duygusal dengesizliği yüksek olan bireylerin duygularıyla başa çıkmada zorlanmaları, kuşku duymaları, özgüvenlerinin düşük olması, duygularını uçlarda yaşamaları ve depresif olmaları (Benet-Martinez ve John, 1998; Somer vd., 2002) ile de bağlantılı olabilir. Kişi yalnızlık hissinden kurtulabilmek için sosyal medyada daha fazla zaman geçirebilir ve bu da parasosyal etkileşimi artırabilir. Yapılan çalışmada, bu nedenlerin duygusal dengesizlik ile parasosyal etkileşim arasında bir ilişki bulunmasına katkı sağlamış olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların deneyime açıklık puanları ile parasosyal etkileşim arasında ilişki çıkmış olmasının sebebi deneyime açık kişilerin kendine has düşünceleri olan, gelenek dışı tutumlara sahip, seyahat etmeyi seven, hayal gücü yüksek, sanata karşı ilgisi olan, cesur, merak duygusu ön planda olan, farklı kültürlerle etkileşim hâlinde olmayı seven bireyler olmasından kaynaklanmış olabilir (Benet-Martinez & John 1998; Somer vd. 2002). Bu bağlamda K-pop hayranlarının farklı bir deneyim yaşamak ve bu deneyimi çeşitlendirmek için farklı bir kültürde ortaya çıkan K-pop'a ilgi duymaları beklenen bir durumdur. Keskin (2022a) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada hayranlar K-pop'u motive edici bulduklarını, K-pop'un onlara yol gösterdiğini ve şarkılarından güç aldıklarını ifade etmişlerdir. İdollerin performanslarında şarkıların yüksek ritimleri, renkli ve dinamik dans koreografileri, ayrıca hayranların ışıklarla konserlere katılımının teşvik edilmesi, hayranlara benzersiz deneyimler yaşatarak parasosyal etkileşimi güçlendirdiği söylenebilir (Keskin 2020b).

Yaş arttıkça parasosyal etkileşim puanları düşmektedir. Diğer bir ifadeyle, yaşın artması ile karaktere olan bağlılık azalmaktadır. Özellikle ergenlerin K-pop'u kendilerine yakın bulmaları, idollerle özdeşleşmeleri ve K-pop'un onları motive edici bir etki yaratması, parasosyal etkileşim puanlarının yüksek çıkmasına neden olmuş olabilir (Keskin 2022b). Literatürde ulaşılabilen çalışmalarda, mevcut araştırmanın bulgularına paralel olarak parasosyal etkileşim ile yaş arasında negatif yönlü bir ilişki raporlanmıştır (Arda 2006; Aytulun 2015; Şeker 2018).

Literatür incelendiğinde parasosyal etkileşim ile kişilik üzerine çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Ancak Şeker (2018) yaptığı çalışmada duygusal dengesizlik ve deneyime açıklığın parasosyal etkileşimi yordadığını tespit etmiştir. Duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık puanları arttıkça parasosyal etkileşim puanları da artmaktadır. Bunun yanı sıra Erkuran'ın (2022) çalışmasında duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık ile sosyal medya bağımlılığının pozitif yönlü ilişkisi de mevcut çalışmanın bulgularına paralellik göstermektedir. Bu araştırmalar doğrultusunda düşünüldüğünde hayranların farklı kültüre ait olan K-pop'u hayatlarındaki deneyimi çeşitlendirmek için takip ettikleri söylenebilir. Bu bağlamda elde edilen bulgular yapılan diğer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Seviniş (2017) çalışmasında sosyal medyayı

‘arkadaş edinmek’ amacıyla kullanan yetişkinlerin deneyime açıklık puanlarının yüksek çıktığını raporlamıştır. Hayranların birbirleriyle etkileşimde bulunmaları, deneyimlerini çeşitlendirmelerine ve daha zengin bir parasosyal bağ kurmalarına olanak tanıyabilmektedir. Aynı çalışmada fotoğraf paylaşma amacıyla sosyal medyayı kullanan kişilere bakıldığında duygusal dengesizlik düzeyi düşük olan kişilerin daha fazla fotoğraf paylaştıkları saptanmıştır. Ancak K-pop düşünüldüğünde, kişiler kendi fotoğraflarını paylaşmak yerine hayran oldukları idollerin fotoğraflarını paylaşma eğiliminde olacaktırlar. Dolayısıyla duygusal dengesizlik puanı yüksek olan kişiler sosyal medyayı daha sık kullanacaklardır. Deneyime açık kişilerin fikirlere açık olduğu, eleştirileri kabul ettiği göz önünde bulundurulduğunda sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanacakları ifade edilebilir.

Literatür taraması sonucunda Türkiye’de parasosyal etkileşim ile ilgili çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, parasosyal etkileşim kapsamında K-pop’u inceleyen nicel çalışmaların da sınırlı sayıda olması nedeniyle bu çalışmanın literatürdeki önemli bir boşluğu doldurması beklenmektedir. Hayranların YouTube, Instagram, X, V-live gibi platformları aktif bir şekilde kullanarak K-pop hakkında vakit geçirmelerinin yanı sıra, birbirleriyle buluşarak etkinlikler düzenledikleri ve bu etkinliklerde idoller hakkında sohbet edip, birbirlerine konuyla ilgili hediyeler verdikleri gözlemlenmektedir. Bunlar günümüzde K-pop’un hâlen güncelliğini koruduğunu göstermektedir. Bu durum da K-pop’u ele alan bu çalışmanın önemini artırmaktadır. Bunlara ek olarak, K-pop’un özellikle gençler arasında çok yaygın bir şekilde takip edildiği görülmektedir. Mevcut çalışmanın örneklem grubunun 18-53 yaş aralığındaki geniş yaş yelpazesine sahip olması, farklı yaşlardaki K-pop hayranları hakkında literatürdeki bilgilerin genişletilmesi açısından önemli görülmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi bu çalışmanın pek çok güçlü yönü bulunmaktadır. Bununla birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları da mevcuttur. Çalışmada yalnızca kadın katılımcılara yer verilmesi bir sınırlılık olarak ele alınabilir. Gelecekteki çalışmalarda K-pop’un erkek hayran kitlesi de incelenebilir. Çalışmanın verilerinin Google Forms üzerinden toplanması neticesinde katılımcıların formu hangi zaman diliminde doldurdukları ve nasıl bir ortamda doldurdukları kontrol altına alınamamıştır. Son olarak, Türkiye’de K-pop hayranları kadar K-pop’a karşı çıkanlar da mevcuttur. K-pop’un kültürel yozlaşmaya yol açtığı, dini inanışları ve cinsiyet rollerini olumsuz etkilediği, hatta intihara neden olduğu yönünde bazı iddialar da dile getirilmektedir. Bu konular X üzerinden *#kpopyasaklansın* gibi etiketlerle gündeme gelmiş ve hayranlar bu etiketlere karşı ‘taktiksel mücadeleler’le kendilerini savunmuşlardır (Binark ve Keskin 2021). Yapılan çalışmada katılımcıların K-pop’u daha olumlu göstermek amacıyla maddeleri yanlı yanıtlamış olma ihtimalleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Diğer bir sınırlılık ise çalışmanın örneklem grubunu 18 yaş ve üzeri bireylerin oluşturmasıdır. İleride bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacıların bu sınırlılığı ortadan kaldırmak adına 18 yaş altı bireyleri de örnekleme dâhil etmeleri önerilmektedir. K-pop grupları, erkek ve kız idol grupları olarak sınıflandırılarak, bu grupların hayranlarıyla kurdukları parasosyal etkileşim düzeyleri arasındaki fark incelenebilir. Ünlü (2021) çalışmasında Türkiye’de yapılan 106 hashtag incelenmesi sonucunda açılan hastaglerin 9 tanesinin kadın idollere; 97 tanesinin ise erkek idollere yönelik olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda erkek idoller adına daha fazla hastag açıldığı görülmektedir. Bu nedenle, hayranların erkek grupları ile mi yoksa kadın grupları ile mi daha fazla parasosyal etkileşime girdikleri araştırılabilir. Parasosyal etkileşim puanlarını azaltmaya yönelik bireylerin farkındalıklarını arttıracak seminerler düzenlenebilir.

Yazarın Notu

Bu çalışma 21. Ulusal Psikoloji Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

BİBLİYOGRAFYA

- Aksakal İ. Y. 2021. *24-30 Yaş bireylerin ergenlik döneminde izledikleri popüler Türk dizileri temelinde parasosyal etkileşim, benlik saygısı ve psikolojik semptom düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Aksoy Y. 2023. Ortaokul Öğrencilerinin Dinledikleri Şarkıların Sözlerinin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 679-693.
- Alınak N. 2021. *Üniversite öğrencilerinde ahlaki cesaret, benlik saygısı ve güvensiz bağlanma stilleri arasındaki ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Arda S. 2006. *Predictors of parasocial interaction with favorite and least desirable characters portrayed in tv serials*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Aslan Nergiz A. 2020. *Üniversite öğrencilerinin benlik sayguları ile kişilik özelliklerinin genel kaygı durumları üzerindeki etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Ata F. 2022. *Z kuşağında youtuberlarla kurulan parasosyal etkileşimin sosyoekonomik koşullarla ilişkisi: Ortaokul öğrencileri örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Aygün H. 2021. *Yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı ile benlik saygısı ve beden imajı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Aytulun G. 2015. *Ergenlerde parasosyal etkileşim: İnternette gerçek benlik, kendilik algısı ve sosyal kaygı arasındaki ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Benet-Martinez V. & John O. P. 1998. Los cinco grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analyses of the big five in spanish and english. *Journal of Personality And Social Psychology*, 75(3), 729-750.
- Bi N. C. & Zhang R. 2022. "I will buy what my 'friend' recommends": the effects of parasocial relationships, influencer credibility and self-esteem on purchase intentions. *Journal of Research in Interactive Marketing*, 17(2), 157-175.
- Biçer F. İ. 2022. *Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve flört şiddetine yönelik tutumlarında benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gedik Üniversitesi, İstanbul.
- Boman B. 2020. Cultural amnesia or continuity? Expressions of han in K-pop. *East Asian Journal of Popular Culture*, 6, 111-123.
- Burger J. M. 2006. *Kişilik psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri*. (İ. D. Erguvan Sarioğlu, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 2004).
- Coon D. & Mitterer J. O. 2010. *Introduction to Psychology: Gateways to Mind and Behavior*. 12.Baskı. Wadsworth Cengage Learning.
- Derrick J. L., Gabriel S. & Hugenberg K. 2009. Social surrogacy: How favored television programs provide the experience of belonging. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45(2), 352-362.
- Duran C. Y. 2024. Türkiye'de Manga, Anime, K-Drama ve K-Pop: Toplumsal Etki ve Hayranların Deneyimleri. *Journal of Migration and Political Studies*, 2(1), 61-82.
- Durbin J., & Watson G. S. 1992. Testing for serial correlation in least squares regression. I. In *Breakthroughs in Statistics: Methodology and Distribution* (pp. 237-259). New York, NY: Springer New York.
- Erkuran H. 2022. *Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı, kişilik özellikleri ve aile yaşam doyumu* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Field A. 2013. *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage.
- Güloğlu B. & Kararımak Ö. 2010. Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık. *Ege Eğitim Dergisi*, 11(2), 73-88.
- Güner Ş. 2021. *Parasosyal etkileşim kuramı çerçevesinde medya karakterleriyle etkileşime yönelik bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Güven F. 2019. Medya kahramanı ile kurulan parasosyal etkileşim bağlamında kültür ve sürdürülebilirliği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 12(28), 956-969.
- Ingram J. & Luckett Z. 2019. My friend Harry's a wizard: Predicting parasocial interaction with characters

- from fiction. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(2), 148-188.
- İriyari M. 2022. *Yumuşak güç ve popüler kültür bağlamında kore dalgası: K-pop hakkında bir değerlendirme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- Kan M. 2018. *Üniversite öğrencilerinde yetişkin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Karaman H. & Özmen Z. 2023. Kayseri’de K-pop ve K-dizilerinin popülerlik düzeyi: gençler arasındaki ilginin değerlendirilmesi ve kültürel etkilerinin analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 159-189.
- Karataş G. 2022. *Bağlanma boyutları, parasosyal etkileşim ve satın alma niyeti arasındaki ilişki üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gebze Teknik Üniversitesi, Kocaeli.
- Keskin A. 2020a. BTS veya aşık olunacak erkeklik: Youtube’da netnografik bir analiz. *EgemiaEge Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi*, 6, 4-22.
- Keskin A. 2020b. Parasosyal etkileşim açısından K-pop fanlığı: Army hayran kültürü üzerinde bir inceleme. *İnif E-Dergisi*, 5(1), 25-38.
- Keskin A. 2021. Güney Kore müzik diplomasisi aracı olarak K-pop ve BTS grubu örneği. *Sosyalve Beşerî Bilimler Dergisi*, 22(49), 196-220.
- Keskin A. 2022a. *Güney Kore K-pop popüler kültürü ve Türkiye’deki yansımaları: Sosyolojik bir inceleme* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Keskin A. 2022b. Gündelik hayat ve popüler kültür yaklaşımları çerçevesinden “K-pop”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 783-794.
- Keskin A. & Binark M. 2021. Türkiye’de K-pop karşıtı söylem ve K-pop hayranlarının taktiksel mücadelesi. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 8(1), 144-167.
- Khan M. J., Shakeel F., Aslam M., Bibi N., Abid R., Aziz B. & Sardar I. 2023. Celebrity-Persona and its Effects on Self-Esteem and Life Satisfaction. *NUST Journal of Social Sciences and Humanities*, 9(1), 1-12.
- Kılıç S. 2013. Örneklem yöntemleri. *Psikiyatri ve Davranış Bilimleri*, 3(1), 44-46.
- Kim Y. 2013. *The Korean wave: Korean media go global* (Ed). Routledge.
- Korea.net, (t.y.). Hallyu (Kore Dalgası). Korea.
<https://www.korea.net/AboutKorea/Culture-and-the-Arts/Hallyu>
- McCrae R. R. & Costa P. T. 1987. Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81-90.
- Moore D. S., McCabe G. P. & Craig B. A. 2016. *Introduction to the practice of statistics* (9th ed.). W. H. Freeman.
- Özgören Bedek S. 2021. *20-35 Yaş aralığındaki bireylerin erken dönem uyumsuz şemalarının ve algılanan ebeveynlik stillerinin dizi karakterleriyle kurdukları parasosyal etkileşim ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Kent Üniversitesi.
- Özkaya P. 2020. *Z kuşağı ile iletişimde popüler kültür öğeleri: K-pop örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Rosenberg M. 1965. *Society and the adolescent self-image*. Princeton University Press, New Jersey.
- Sarıkoç F. 2021. *Genç yetişkinlerin sosyal medya bağımlılıkları, benlik saygısı ve beden algısı arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Seviniş S. 2017. *Yetişkinlerde sosyal ağ kullanımının beş faktör kişilik özellikleriyle ilişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Somer O., Korkmaz M. & Tatar A. 2002. Beş faktör kişilik envanteri'nin yapıları-1: Ölçek ve alt planlamaların oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-36.
- Sözen A. I. 2014. *Parasosyal etkileşim, terör yönetimi kuramı ve futbol fanatizmi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şeker S. 2018. *Parasosyal etkileşim: Kişilik özellikleri, sosyal destek ve bazı psikolojik ve sosyo-demografik değişkenler açısından bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Tabachnick B. G. & Fidell L. S. 2019. *Using multivariate statistics* (7th ed.). Pearson.

- Taherdoost H. 2022. What are different research approaches? Comprehensive Review of Qualitative, quantitative, and mixed method research, their applications, types, and limitations. *Journal of Management Science & Engineering Research*, 5(1), 53-63.
- Tanışik S. 2023. Dijital ve kamusal alanlarda k-pop etkisi. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 39-55.
- Teke E., Dilmaç B. & Yavuz B. 2021. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları değerler, parasosyal etkileşim düzeyleri ile bilişsel ve davranışsal ilişki düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Opus International Journal of Society Researches*, 17(35), 2918-2939.
- Trochim W. M. & Donnelly J. P. 2006. *The research methods knowledge base*. Atomic Day.
- Tsay M. & Bodine B. M. 2012. Exploring parasocial interaction in college students as a multidimensional construct: Do personality, interpersonal need, and television motive predict their relationships with media characters?. *Psychology of Popular Media Culture*, 1(3), 185-200.
- Ünlü T. T. 2021. Hallyu'nun yükselen yıldızı K-pop'un Türkiye'de etkenliği hakkında bir içerik analizi. *Atatürk İletişim Dergisi, Özel Sayı*, 5-24.
- Yiğit R. 2011. Emekli polislerin benlik saygılarının sahip oldukları değerler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 86-94.
- Zhao J. J. 2021. Blackpink queers your area: The global queerbaiting and queer fandom of K-pop female idols. *Feminist Media Studies*, 21, 1033–1038.